

Електронний журнал «Ефективна економіка» включено до переліку наукових фахових видань України з питань економіки (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 975 від 11.07.2019). Спеціальності – 051, 071, 072, 073, 075, 076, 292.

Ефективна економіка. 2026. № 4.

ISSN 2307-2105

Copyright © The Author(s). This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0 (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2105.2026.4.149>

УДК 336.719

В. Г. Костогриз,

к. е. н., доцент, доцент кафедри обліку і фінансів,

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-8378-5549>

В. Р. Пономаренко,

студентка першого (бакалаврського) рівня вищої освіти,

Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького

ORCID ID: <https://orcid.org/0009-0004-2205-8980>

ЦИФРОВІЗАЦІЯ БАНКІВСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ: ТЕНДЕНЦІЇ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

V. Kostohriz,

PhD in Economics, Associate Professor, Associate Professor of the Department of

Accounting and Finance,

Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy

V. Ponomarenko,

Bachelor's degree student,

Bohdan Khmelnytsky National University of Cherkasy

DIGITALISATION OF BANKING ACTIVITIES: TRENDS IN THE CONTEXT OF MARTIAL LAW

У статті досліджено сучасні тенденції цифровізації банківської діяльності в Україні в умовах воєнного стану. Метою є аналіз ключових напрямів цифрової трансформації банківського сектору, її переваг, ризиків і перспектив розвитку. Методика базується на системному підході, аналізі наукових джерел, статистичних даних та порівнянні вітчизняного та міжнародного досвіду. Отримані результати вказують на зростання обсягів безготівкових операцій та активний розвиток цифрової інфраструктури банків. Визначено особливості цифровізації банківської діяльності в Україні в умовах воєнного стану. Вказано ризики впровадження цифрових інструментів: зростання кіберзагроз, потребу значних ІТ-інвестицій і проблему цифрової нерівності. Практичне значення полягає у формуванні рекомендацій адаптації міжнародного досвіду цифровізації банків. Надані рекомендації покликані до підвищення стійкості, конкурентоспроможності та фінансової інклюзії банків.

The article examines current trends in the digitisation of banking activities in Ukraine under martial law. The aim of the study is to analyse current trends in the digitisation of banking activities in Ukraine under martial law, as well as to identify the advantages, risks and prospects for the further development of digital banking instruments. The research methodology is based on a systematic approach, analysis and generalisation of scientific sources, statistical data, and comparative analysis of domestic and international experience. The results of the study indicate an increase in the volume of non-cash transactions and the active development of digital infrastructure, the introduction of digital identification tools and the integration of fintech solutions. The study identifies the peculiarities of the digitalisation of banking activities in Ukraine under martial law. The main focus is on ensuring the continuity of banking services, strengthening cybersecurity and data protection, integrating fintech solutions, remote customer identification and digital inclusion. At the same time, the study identifies key risks associated with the digital transformation of banking activities, including the growth of cyber threats,

the need for significant IT investments, the vulnerability of information systems, the need to strengthen risk management mechanisms, and the problem of digital inequality among certain population groups. The practical significance of the study lies in the development of recommendations for adapting international practices, in particular artificial intelligence-based solutions for fraud detection and risk assessment, open banking ecosystems, centralised cybersecurity platforms and mobile banking models, to the banking environment in Ukraine. The implementation of these approaches will contribute to increasing the resilience, competitiveness, operational efficiency and financial inclusiveness of the national banking system, as well as supporting its long-term sustainable development in times of crisis. Further study of the digitalization of banking activities will contribute to enhancing banks' competitiveness, optimizing costs, and strengthening financial inclusion.

Ключові слова: *цифровізація банківської діяльності, цифрові інструменти, воєнний стан, безготівкові розрахунки, платіжна інфраструктура.*

Keywords: *digitalization, banking activity, martial law, cashless payments, cybersecurity, fintech, open banking, financial inclusion.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. У сучасних умовах розвитку економіки цифровізація стає визначальним чинником трансформації фінансового сектору. Банківська система, як ключовий елемент фінансової інфраструктури держави, однією з перших реагує на технологічні зміни, впроваджуючи цифрові інструменти у всі напрями своєї діяльності. Цифровізація банківської діяльності сприяє підвищенню доступності фінансових послуг, зниженню операційних витрат, прискоренню обслуговування клієнтів та підвищенню прозорості фінансових операцій. В умовах дії воєнного стану в Україні цифрові банківські сервіси набули

особливого значення, оскільки забезпечують безперервність фінансових розрахунків, підтримують економічну активність населення та бізнесу, а також зменшують ризики, пов'язані з фізичним доступом до банківських установ. Саме тому дослідження процесів цифровізації банківської діяльності в сучасних умовах є актуальним і має важливе практичне значення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика цифровізації банківської діяльності активно досліджується у працях вітчизняних та зарубіжних науковців, які розглядають її як ключовий чинник трансформації фінансового сектору в умовах цифрової економіки. Зокрема, Т. В. Бутенко [2] у своїх дослідженнях наголошує, що цифрова трансформація є необхідною умовою підвищення конкурентоспроможності банків в умовах зростаючої конкуренції з боку фінтех-компаній. С. А. Шелудько [11] вважає, що активне впровадження цифрових сервісів підвищує операційну ефективність банків, проте водночас посилює ризики у сфері кібербезпеки, що потребує вдосконалення систем захисту інформації та державного регулювання. Н. В. Акименко та Н. С. Мамонтенко [1] у своїх працях аналізують вплив цифрової економіки на розвиток банківської системи, акцентуючи увагу на зміні традиційних бізнес-моделей банків під впливом цифрових технологій. Автори зазначають, що цифровізація сприяє переходу від класичних відділень до дистанційних каналів обслуговування, розширює можливості персоналізації банківських продуктів та підвищує рівень фінансової інклюзії населення.

Разом із тим аналіз наукових публікацій свідчить, що більшість досліджень зосереджені переважно на окремих аспектах цифровізації банківської діяльності, таких як розвиток електронних платежів, мобільного банкінгу чи фінтех-інновацій. Недостатньо уваги приділяється комплексному аналізу цифрової трансформації банків в умовах кризових явищ, зокрема воєнного стану, що і зумовило необхідність подальших досліджень у зазначеному напрямі.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження сучасних тенденцій цифровізації банківської діяльності в Україні в умовах дії воєнного стану, а також визначення переваг, ризиків та перспектив подальшого розвитку цифрових банківських інструментів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Цифровізація банківської діяльності в Україні на сучасному етапі є одним із ключових напрямів трансформації фінансової системи та важливим чинником підвищення її ефективності й стійкості. В умовах глобалізації, розвитку фінансових технологій і зростання вимог клієнтів до якості обслуговування банки змушені активно впроваджувати цифрові інструменти, що охоплюють як зовнішні сервіси для клієнтів, так і внутрішні операційні процеси [10]. Цифровізація поступово змінює традиційну модель банківської діяльності, орієнтовану на фізичну присутність клієнта у відділенні, на модель дистанційного, клієнтоорієнтованого та технологічно інтегрованого банкінгу.

Особливої актуальності цифровізація банківської діяльності набула в Україні в умовах воєнного стану, коли стабільне функціонування платіжної системи, безперервність розрахунків і доступ населення до фінансових ресурсів стали критично важливими для підтримки економічної активності. Саме цифрові банківські сервіси дали змогу забезпечити проведення безготівкових платежів, соціальних виплат, пенсій, підтримку бізнесу та волонтерських ініціатив навіть за умов обмеженого фізичного доступу до банківських установ. За даними Національного банку України, протягом останніх років спостерігається стійка тенденція до зростання частки безготівкових операцій у загальному обсязі платіжних транзакцій [4]. Так, у 2024 році частка безготівкових операцій із використанням платіжних карток становила 94,6 % за кількістю та 64,5 % за сумою. Загалом протягом року було здійснено 8,1 млрд безготівкових операцій на суму понад 4,2 трлн грн.

Структура безготівкових розрахунків свідчить про домінування платежів у торговельній мережі, які становили 73,4 % за кількістю та 46,8 % за сумою операцій. Водночас значну частку займають перекази з картки на

картку - 31,1 % за сумою та 8,2 % за кількістю, а також інтернет-платежі, частка яких становила відповідно 14,7 % та 13,6 %. Зростання обсягів безготівкових операцій супроводжується активним розвитком платіжної інфраструктури. Станом на кінець 2024 року в Україні функціонувало майже 497 тис. POS-терміналів, що на 10,5 % більше, ніж роком раніше, причому понад 97 % із них підтримують безконтактні платежі. Кількість торговельних точок, які приймають платіжні картки, перевищила 518 тис., що свідчить про подальше розширення цифрового платіжного середовища [5].

Аналіз статистичних даних свідчить про суттєві зміни у структурі платіжних операцій в Україні та домінування безготівкових форм розрахунків. Найбільшу частку серед них займають операції з використанням платіжних карток у торговельній мережі, що підтверджує активний розвиток цифрових платіжних інструментів. Структуру безготівкових операцій з платіжними картками в Україні наведено на рис. 1.

Рис. 1. Структура безготівкових операцій з платіжними картками в Україні у 2024 році

Сформовано авторами на основі [4,5].

Поглиблення цифрових змін у банківському секторі проявляється не лише в статистиці операцій, а й у трансформації підходів до обслуговування

клієнтів та організації банківських процесів. У період дії воєнного стану в Україні цифрова трансформація банківської діяльності набула прискореного та вимушеного характеру, що зумовило формування низки пріоритетних напрямів її розвитку. До ключових тенденцій належить активне впровадження хмарних технологій, які забезпечують перенесення ІТ-інфраструктури банків у віддалені середовища з метою підтримання безперервності операційної діяльності та зниження ризиків фізичного пошкодження технічних ресурсів.

Водночас суттєво зросла роль кібербезпеки, що проявляється в посиленні захисту транзакційних даних, платіжних каналів і цифрових сервісів на тлі підвищених кіберзагроз у воєнний період. Значного розвитку також набули форми віддаленого банківського обслуговування, зокрема повна або часткова відмова від фізичної взаємодії з клієнтами та перехід до онлайн-форматів надання послуг, включаючи запровадження цифрових платіжних інструментів і дистанційних механізмів підтримки клієнтів. Основні особливості цифровізації банківської діяльності в Україні в умовах воєнного стану наведено в табл. 1.

Цифровізація банківської діяльності в умовах воєнного стану має як значні переваги, так і певні ризики та обмеження. До ключових переваг належить забезпечення безперервності фінансових розрахунків навіть за умов фізичного пошкодження інфраструктури та обмеження роботи банківських відділень. Цифрові канали обслуговування сприяють підвищенню доступності фінансових послуг для населення, зокрема внутрішньо переміщених осіб та громадян, які перебувають за кордоном [11]. Водночас цифровізація дозволяє банкам оптимізувати операційні витрати, підвищити швидкість обслуговування клієнтів і забезпечити гнучкість управлінських рішень в умовах високої невизначеності.

Таблиця 1. Особливості цифровізації банківської діяльності в Україні в умовах воєнного стану

№	Основне завдання цифровізації	Зміст	Цифрові інструменти / технології
1	Забезпечення безперервності банківських послуг	Підтримка операційної діяльності банків у разі обмеження роботи відділень	Мобільний банкінг (Privat24, Ощад 24/7, monobank), інтернет-банкінг, хмарні сервіси
2	Посилення кібербезпеки та захисту даних	Мінімізація кіберризиків в умовах підвищених воєнних ризиків	Двофакторна автентифікація (2FA), біометрична ідентифікація, системи SIEM, антифрод-платформи
3	Адаптація кредитних та платіжних продуктів	Спрощення процедур ухвалення рішень і прискорення обслуговування клієнтів	Онлайн-кредитування, скорингові системи, автоматизовані платіжні сервіси
4	Інтеграція фінтех-рішень	Гнучкість банківських бізнес-моделей та розширення цифрових сервісів	Open API, фінтех-платформи, P2P-перекази, платіжні шлюзи
5	Дистанційна ідентифікація клієнтів	Доступ до фінансових послуг без фізичної присутності клієнта	BankID НБУ, Дія.Підпис, відео-ідентифікація, електронний КЕП
6	Цифрова інклюзія та соціальна функція	Доступ до фінансових послуг для ВПО та населення за кордоном	Мобільні застосунки, електронні гаманці, міжнародні платіжні системи
7	Стратегічна трансформація банківського менеджменту	Гнучкі антикризові моделі управління банківською діяльністю	Big Data, аналітичні платформи, цифрові панелі управління (dashboards)

Сформовано авторами

Разом із тим цифрова трансформація супроводжується низкою ризиків. Найбільш суттєвими є зростання кіберзагроз, підвищена вразливість інформаційних систем до кібератак, необхідність значних інвестицій у модернізацію IT-інфраструктури та забезпечення захисту даних [8]. Крім того, актуальними залишаються проблеми цифрової нерівності населення, недостатнього рівня цифрової грамотності окремих груп користувачів та залежності банківської системи від стабільності телекомунікаційної інфраструктури. У сукупності це зумовлює необхідність комплексного підходу до управління процесами цифровізації банківської діяльності в умовах воєнного стану.

Поряд із внутрішніми особливостями цифровізації банківської діяльності в Україні в умовах воєнного стану важливим є врахування

міжнародного досвіду впровадження цифрових технологій. Світова практика підтверджує ефективність застосування штучного інтелекту, відкритого банкінгу, роботизації процесів і посилених систем кібербезпеки. Адаптація таких рішень здатна підвищити стійкість і результативність функціонування банківської системи України. Основні напрями впровадження міжнародного досвіду узагальнено в табл. 2.

Таблиця 2. Напрямки впровадження міжнародного досвіду цифровізації банківської діяльності в Україні в умовах дії воєнного стану

Напрямок цифровізації	Міжнародний досвід	Переваги впровадження цифрових інструментів в Україні
Масштабне застосування AI у боротьбі із шахрайством і ризиками	HSBC застосовує понад 600 випадків використання AI у реальному часі для виявлення шахрайства, моніторингу транзакцій, кібербезпеки та обслуговування клієнтів. UK-банк NatWest інтегрував AI від OpenAI для покращення роботи чат-ботів «Coqa» та цифрових асистентів, що збільшило задоволеність клієнтів на 150 %.	Запровадження AI-системи дозволяє підвищити точність виявлення аномалій у фінансових операціях, підвищити точність ризик-оцінювання та посилення кіберфінансової безпеки в середовищі підвищеної невизначеності й загроз.
Open Banking та API-екосистеми	Barclays є одним із піонерів впровадження відкритих API-екосистем у Великій Британії, що дозволяє сформувати безпечний обмін фінансовими даними клієнтів із третіми сторонами (за згодою клієнта), інтеграцію фінтех-сервісів, ініціювання платежів через API.	API-орієнтована модель дозволяє забезпечити безперервний доступ до фінансових сервісів через цифрові платформи незалежно від фізичного місцезнаходження клієнта або банку, що важливо під час фізичних ризиків для інфраструктури, міграції населення, перебоїв у роботі відділень та обмеженні доступу клієнтів до традиційних каналів обслуговування.
Централізовані рішення з кібербезпеки для клієнтів	Bank of America запровадив централізовані UI/UX-панелі, що дозволяє клієнтам моніторити рівень захисту своїх фінансових рахунків, активувати додаткові заходи безпеки та отримувати рекомендації щодо захисту від шахрайства у рамках онлайн та мобільного банкінгу.	Запровадження забезпечить уніфікацію клієнтського досвіду, підвищення операційної стійкості, пришвидшення цифрових оновлень та посилення контролю безпеки в критично нестабільному середовищі.

Сформовано авторами на основі [13-16]

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі.

У результаті дослідження встановлено, що цифровізація банківської діяльності в Україні стала одним із ключових чинників забезпечення стійкості фінансової системи в умовах воєнного стану. Розвиток дистанційних каналів обслуговування, цифрової ідентифікації, онлайн-кредитування та фінтех-інтеграцій дав змогу банкам підтримувати безперервність операцій, адаптувати бізнес-процеси та зберігати доступність фінансових послуг для населення і бізнесу. Водночас цифрова трансформація супроводжується зростанням вимог до кібербезпеки, управління ризиками та технологічної гнучкості банків. Узагальнення міжнародного досвіду свідчить про доцільність подальшого розвитку mobile-first моделей, відкритого банкінгу та цифрових екосистем в Україні. Подальше поглиблення цифровізації сприятиме підвищенню конкурентоспроможності банків, оптимізації витрат та зміцненню фінансової інклюзії.

Література

1. Акименко Н. В., Мамонтенко Н. С. Банківська система в умовах цифрової економіки. *Економіка*. Випуск №5/2021. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2021-5_0-pages-333_338.pdf (дата звернення: 05.02.2026).
2. Бутенко Т.В. Цифровізація банківського сектору: проблеми та перспективи. *Економічний простір*. Випуск №197/2025. С. 159-166. URL: <https://economic-prostir.com.ua/wp-content/uploads/2025/02/197-159-166-butenko.pdf> (дата звернення: 05.02.2026)
3. Інтернет-Банкінг в Україні 2025: Повний Гід по Роботі та Перевагах. URL: <https://kokl.ua/internet-banking-v-ukrayini-2025-povnyj-gid-po-roboti-ta-perevagah/> (дата звернення: 05.02.2026).
4. Національний банк України. Безготівкові платежі домінували в операціях із платіжними картками у 2024 році. *Офіційний сайт*

Національного банку України. URL: <https://surl.li/weithf> (дата звернення: 14.02.2026).

5. Національний банк України. Українці значно активніше користуються безготівковими картковими розрахунками: результати за дев'ять місяців 2025 року. *Офіційний сайт Національного банку України*. URL: <https://surl.li/xdgbjl> (дата звернення: 14.02.2026).

6. Оновлена Стратегія розвитку фінансового сектору України: збереження стабільності, залучення інвестицій та євроінтеграція. *Офіційний сайт Національного банку України*. URL: <https://surl.lt/wvtdzn> (дата звернення: 19.02.2026).

7. Офіційний сайт Національного банку України. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 21.02.2026).

8. Повод Т.М. Цифровізація банківської сфери: світові тренди та українські реалії. *Таврійський науковий вісник*. Випуск №23/2025. URL: <http://tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/article/view/626/593> (дата звернення: 21.02.2026).

9. Попело О. В., Холявко Н. І. Закордонний досвід стимулювання впровадження інноваційно-інформаційних технологій фінансовими установами. Актуальні проблеми розвитку економіки регіону. Випуск №19(2)/2023. URL: <https://surl.li/dzbwmh> (дата звернення: 23.02.2026).

10. Цифрова трансформація у банкінгу. URL: <https://blog.youcontrol.market/tsifrova-transformatsiia-u-bankinghu/> (дата звернення: 25.02.2026).

11. Шелудько С. А. Цифровізація банківської діяльності в Україні як виклик і рушій у забезпеченні фінансової безпеки. Економіка та управління. Випуск №18/2025. URL: <https://www.reicst.com.ua/pmt/article/view/2025-18-08-07/2025-18-08-07> (дата звернення: 25.02.2026).

12. Association of Ukrainian Banks (AUB): official website. URL: <https://aub.org.ua/en/> (дата звернення: 25.02.2026).

13. NatWest seals milestone UK banking collaboration with OpenAI : official website / Reuters. URL: <https://www.reuters.com/technology/natwest-seals-milestone-uk-banking-collaboration-with-openai-2025-03-20/> (дата звернення: 26.02.2026).

14. Open Banking : official website / Barclays. URL: <https://www.barclays.co.uk/ways-to-bank/open-banking/> (дата звернення: 26.02.2026).

15. Take your security to the next level : official website / Bank of America. URL: <https://www.bankofamerica.com/security-center/online-banking/> (дата звернення: 26.02.2026).

16. Transforming HSBC with AI : official website / HSBC. URL: <https://www.hsbc.com/who-we-are/hsbc-and-digital/hsbc-and-ai/transforming-hsbc-with-ai> (дата звернення: 26.02.2026).

References

1. Akymenko, N.V. and Mamontenko, N.S. (2021), “Banking system in the conditions of the digital economy”, *Economics*, vol. 5, pp. 333–338, available at: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2021-5_0-pages-333_338.pdf (Accessed 5 February 2026).

2. Butenko, T.V. (2025), “Digitalization of the banking sector: problems and prospects”, *Economic Space*, vol. 197, pp. 159–166, available at: <https://economic-prostir.com.ua/wp-content/uploads/2025/02/197-159-166-butenko.pdf> (Accessed 5 February 2026).

3. Kokl.ua (2025), “Internet banking in Ukraine 2025: A complete guide to operation and advantages”, available at: <https://kokl.ua/internet-banking-v-ukrayini-2025-povnyj-gid-po-roboti-ta-perevagh/> (Accessed 5 February 2026).

4. National Bank of Ukraine (2024), “Cashless payments dominated card transactions in 2024”, available at: <https://surl.li/weithf> (Accessed 14 February 2026).

5. National Bank of Ukraine (2025), “Ukrainians use cashless card payments much more actively: results for the first nine months of 2025”, available at: <https://surl.li/xdgbjl> (Accessed 14 February 2026).

6. National Bank of Ukraine (2025), “Updated strategy for the development of the financial sector of Ukraine: maintaining stability, attracting investment and European integration”, available at: <https://surl.lt/wvtdzn> (Accessed 19 February 2026).

7. National Bank of Ukraine (2026), “Official website”, available at: <https://bank.gov.ua/> (Accessed 21 February 2026).

8. Povod, T.M. (2025), “Digitalization of the banking sector: global trends and Ukrainian realities”, *Tavria Scientific Bulletin*, vol. 23, available at: <http://tnv-econom.ksauniv.ks.ua/index.php/journal/article/view/626/593> (Accessed 21 February 2026).

9. Popelo, O.V. and Kholiavko, N.I. (2023), “Foreign experience in stimulating the implementation of innovation and information technologies by financial institutions”, *Actual Problems of Regional Economic Development*, vol. 19, no. 2, available at: <https://surl.li/dzbwmh> (Accessed 23 February 2026).

10. YouControl (2026), “Digital transformation in banking”, available at: <https://blog.youcontrol.market/tsifrova-transformatsiia-u-bankinghu/> (Accessed 25 February 2026).

11. Sheludko, S.A. (2025), “Digitalization of banking activity in Ukraine as a challenge and driver of financial security”, *Economics and Management*, vol. 18, available at: <https://www.reicst.com.ua/pmt/article/view/2025-18-08-07/2025-18-08-07> (Accessed 25 February 2026).

12. Association of Ukrainian Banks (2026), “Official website”, available at: <https://aub.org.ua/en/> (Accessed 25 February 2026).

13. Reuters (2025), “NatWest seals milestone UK banking collaboration with OpenAI”, available at: <https://www.reuters.com/technology/natwest-seals-milestone-uk-banking-collaboration-with-openai-2025-03-20/> (Accessed 26 February 2026).

14. Barclays (2026), “Open Banking”, available at: <https://www.barclays.co.uk/ways-to-bank/open-banking/> (Accessed 26 February 2026).

15. Bank of America (2026), “Take your security to the next level”, available at: <https://www.bankofamerica.com/security-center/online-banking/> (Accessed 26 February 2026).

16. HSBC (2026), “Transforming HSBC with AI”, available at: <https://www.hsbc.com/who-we-are/hsbc-and-digital/hsbc-and-ai/transforming-hsbc-with-ai> (Accessed 26 February 2026).

Отримано редакцією журналу / Received: 26.03.26

Прорецензовано / Revised: 06.04.26

Дата публікації / Published: 23.04.26